

15. Грица Т.Г. Удосконалення правового регулювання нормування праці професорсько-викладацького складу відомчих закладів освіти / Т.Г. Грица // Вісн. Запоріж. юрид. ін-ту. – 2003. – № 3. – С. 64–74.

16. Про роботу за суміщенням та сумісництвом : лист М-ва праці та соц. політики України від 21 листопада 2010 р. № 514/13/155/-10 // Бізнес («Бухгалтерія»). – 2010. – № 47. – С. 34.

17. Про внесення змін до Наказу Міністерства освіти і науки України від 29 березня 2001 р. № 161 : Наказ Міністра освіти і науки України від 5 травня 2005 р. № 275 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 25. – Ст. 1461.

УСТИМЕНКО В. В.,
провідний науковий співробітник
відділу вивчення проблем кадрового
забезпечення органів прокуратури
(Науково-дослідний інститут
Національної академії прокуратури України)

ЛОТЮК Д. П.,
провідний науковий співробітник
відділу досліджень проблем діяльності
прокуратури щодо представництва інтересів
громадянина або держави в суді
(Науково-дослідний інститут
Національної академії прокуратури України)

УДК 343.163

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З КАДРАМИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

У статті розглянуто особливості роботи з кадрами органів прокуратури в умовах надзвичайних ситуацій. Визначено основні критерії ефективності кадрового забезпечення органів прокуратури, питання роботи з кадрами в сучасних умовах та умовах надзвичайних ситуацій, які відбуваються на території України.

Ключові слова: органи прокуратури, робота з кадрами, надзвичайні ситуації.

В статье рассмотрены особенности работы с кадрами органов прокуратуры в условиях чрезвычайных ситуаций. Определены основные критерии эффективности кадрового обеспечения органов прокуратуры, вопросы работы с кадрами в современных условиях и условиях чрезвычайных ситуаций, которые происходят на территории Украины.

Ключевые слова: органы прокуратуры, работа с кадрами, чрезвычайные ситуации.

The article considers with the features of work with personnel in the prosecutor's office in emergency situations. The main performance criteria for prosecutor's office and questions work with personnel in modern conditions and emergencies that occur on the territory of Ukraine.

Key words: prosecutor's office, work with personnel, emergency situations.

Вступ. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. визначив нові підходи до кадрового забезпечення органів прокуратури України. Організація кадрової роботи в органах прокуратури України змінилась у частині визначення порядку добору кандидатів на посади прокурорів, проходження ними спеціальної перевірки та підготовки в Національній академії прокуратури України, порядку призначення на адміністративні посади органів прокуратури, дисциплінарної відповідальності прокурорів тощо. У зв'язку з положеннями вказаного закону впроваджено правові підстави щодо функціонування органів прокурорського самоврядування – Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, Ради прокурорів, які відповідно до норм цього закону також є суб'єктами кадрового забезпечення органів прокуратури України.

Актуальність теми обумовлюється виникненням у сучасних умовах надзвичайних ситуацій різного характеру. Зазвичай вони супроводжуються значними людськими жертвами, завдають величезних збитків економіці, дезорганізують нормальне функціонування органів публічної влади та життєдіяльність територіальних громад, негативно впливають на громадянське суспільство тощо. Пріоритетним завданням органів державної влади є забезпечення функціонування в штатному режимі органів публічної влади, запровадження ефективних управлінських механізмів запобігання, виявлення й нейтралізації надзвичайних ситуацій, а також усунення їхніх наслідків. Тому в таких умовах необхідно приділити достатню увагу особливостям роботи з кадрами в органах прокуратури, які здійснюють встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Організаційно-правові аспекти кадрового забезпечення в органах прокуратури України розглядаються в працях М. Бурбики, В. Бессарабова, Л. Курочки, С. Ківалова, П. Каркача, О. Капінус, М. Мичка, О. Литвака, В. Остапчука, С. Подкопаєва, А. Пшонки, В. Рябцева, В. Сухоноса, О. Смірнова, Г. Середи, О. Толочка, Л. Шевченко, П. Шумського, М. Якимчука та інших українських і зарубіжних учених.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні особливостей роботи з кадрами органів прокуратури в умовах надзвичайних ситуацій.

Результати дослідження. Проходження служби в органах прокуратури України та питання кадрового забезпечення регламентуються низкою нормативно-правових актів, які можна розділити на правові акти міжнародного характеру, правові акти, прийняті Верховною Радою України, та відомчі правові акти, прийняті Генеральним прокурором України.

Наприклад, залежно від джерела їх закріплення згаданими документами є такі:

– документи міжнародного характеру (Європейські інструкції з питань етики та поведінки прокурорів (2005 р.) [4], Норми професійної відповідальності та основні права й обов'язки прокурорів (1999 р.) [2], Рекомендація № R(2000)19 Ради Європи щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства [3], Керівні принципи щодо ролі державних обвинувачів (1990 р.) [1] тощо);

– національне законодавство (Закон України «Про прокуратуру», процесуальне законодавство тощо);

– відомчі документи (накази Генерального прокурора України, Кодекс професійної етики та поведінки прокурора).

Багато науковців вказують, що служба в органах прокуратури є різновидом державної служби, оскільки це професійна діяльність осіб, які обіймають посади в системі органів та установ прокуратури щодо практичного виконання завдань і функцій держави (функції прокуратури чітко визначаються в законодавстві) та отримують заробітну плату за рахунок Державного бюджету України. Варто відзначити, що Кодекс адміністративного судочинства України до публічної служби також відносить професійну діяльність прокурорів; відповідно, спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби віднесено до компетенції адміністративних судів. Під публічною службою необхідно розуміти діяльність на державних політичних посадах, професійну діяльність суддів, прокурорів, військову службу, альтернативну (невійськову) службу, дипломатичну службу, іншу державну службу, службу в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування (п. 15 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України).

Деякі науковці вважають, що служба в органах прокуратури є окремим видом діяльності осіб, уповноважених виконувати конституційні функції прокуратури, притаманні

лише прокуратурі як єдиній системі, яка в порядку, передбаченому Законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства й держави.

Одним з основних показників кадрової роботи є укомплектування колективів прокуратур, їх структурних підрозділів кваліфікованими, сумлінними працівниками, прозорість і справедливість у доборі, розстановці й переміщенні кадрів, стабільність кадрового складу, забезпечення раціонального співвідношення молодих і досвідчених працівників, належного рівня службової й трудової дисципліни [5].

На нашу думку, основним критерієм ефективності кадрового забезпечення має стати якісний склад прокуратур, а саме рівень професійної компетентності працівників прокуратури, професіоналізму під час виконання функцій прокуратури, здатності прокурорів реалізовувати повноваження в напружених і складних умовах службової діяльності, у тому числі в разі виникнення надзвичайної ситуації.

Питання роботи з кадрами в сучасних умовах та умовах надзвичайних ситуацій, які відбуваються на території України, набуває особливого значення. При цьому одним із завдань узгодження з європейськими стандартами функціонування органів прокуратури України визначено зміну структури органів прокуратури, що зумовлює значне скорочення кількості особового складу. Отже, варто зазначити, що за 2014–2015 рр. ситуація щодо кадрового забезпечення кардинально змінилась. Багато працівників звільнилися з органів прокуратури, водночас значну кількість працівників без досвіду роботи в прокуратурі призначено на керівні посади.

В органах прокуратури традиційними можна визнати такі складові кадрової роботи: добір (комплектування), розстановку, професійну підготовку (у тому числі підвищення кваліфікації), виховання кадрів. Фактично вказані компоненти не є разовими діями, а являють собою певні процеси з передбачуваними результатами, тому вплив на їх реалізацію в умовах надзвичайних ситуацій є здебільшого епізодичним.

Робота з добору, розстановки, професійної підготовки й виховання кадрів розглядається як засіб підвищення авторитету органів прокуратури України, їх ролі в зміцненні законності та правопорядку.

Сьогодні існує правове забезпечення формування кадрового складу органів прокуратури України, яке має відбуватись відповідно до Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. Однак норми вказаного закону не є вичерпними, тому відсутність адекватних відомчих правових документів Генерального прокурора України ускладнює процеси роботи з кадрами в органах прокуратури, що в умовах надзвичайних ситуацій, які виникають у тих чи інших регіонах України, може мати негативні наслідки як для громадян, так і для держави в цілому.

Передумовою успішного виконання покладених на прокуратуру функцій є професійна компетентність та особиста дисципліна прокурорів. Працівники прокуратури повинні мати високі моральні якості, бути принциповими й непримиренними до порушень законів, поєднувати виконання своїх професійних обов'язків із громадською мужністю, справедливістю та непідкупністю.

Професійність прокурора визначається в Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів. Отже, працівник прокуратури має постійно підвищувати свій загальноосвітній і професійний рівень, культуру спілкування, виявляти ініціативу, відповідальне ставлення й творчий підхід до виконання своїх службових обов'язків, фахово орієнтуватись у чинному законодавстві, удосконалювати свої знання, передавати досвід колегам.

Працівник прокуратури має усвідомлювати, що його діяльність оцінюється з огляду на рівень підготовки, знання законодавства, компетентності, ініціативності, комунікативних здібностей, здатності вчасно та якісно виконувати службові обов'язки й завдання.

Особлива увага повинна приділяти виховній роботі. Зокрема, в умовах високого психоемоційного навантаження та постійного стресу її значення є надважливим.

Осередками виховної роботи з прокурорами є місцеві й регіональні прокуратури, структурні підрозділи Генеральної прокуратури України. Особливе місце в проведенні виховної роботи в органах прокуратури України належить Національній академії прокуратури України, яка повинна організовувати виховну роботу, зокрема й вивчення правил етики прокурора, під час підготовки кадрів для органів прокуратури та підвищення кваліфікації прокурорів.

До виховних заходів залучаються також заступники прокурорів, керівники структурних підрозділів, наставники й ветеранські організації. Виховна робота в органах прокуратури полягає в цілеспрямованому та системному впливі на свідомість працівників, їх психологію з метою формування в них глибоких і стійких переконань у необхідності особистого дотримання законів у службовій діяльності та правомірної поведінки в побуті. Головним завданням цієї діяльності є запобігання скоєнню прокурорами протиправних проступків і ганебних вчинків.

Важливою є також підготовка працівників прокуратури до дій у можливих надзвичайних ситуаціях.

Як показує аналіз надзвичайних ситуацій, що сталися в останні 5–8 років, значна кількість різноманітних надзвичайних ситуацій виникає на об'єктовому рівні, наприклад, в установах із чисельністю працівників 50 осіб і менше, до яких належать більшість місцевих прокуратур. Від ефективності розроблення та впровадження в життя заходів із запобігання й ліквідації надзвичайної ситуації в разі її виникнення залежатимуть життя та здоров'я працівників, відвідувачів, громадян, які проживають поряд з об'єктом, а також розміри заподіяної шкоди. Відповідно до Кодексу цивільного захисту України підготовка персоналу до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється за спеціально розробленою схемою заходів захисту населення й територій.

Система заходів захисту від надзвичайних ситуацій включає такі дії:

- планування та здійснення необхідних заходів для захисту своїх працівників;
- розроблення планів локалізації й ліквідації аварій із подальшим погодженням із Державною службою України з надзвичайних ситуацій;
- підтримання в готовності до застосування сил і засобів із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- створення й підтримка матеріальних резервів для попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій;
- забезпечення своєчасного оповіщення своїх працівників про загрозу виникнення або під час виникнення надзвичайної ситуації.

Наведені заходи мають загальний характер, не повністю враховують специфіку діяльності та розташування конкретної прокуратури, чисельність працівників тощо. Основною особливістю дій за загрози або виникнення надзвичайних ситуацій є захист працівників і відвідувачів. З огляду на це ст. 130 Кодексу цивільного захисту України передбачає, що в установах із чисельністю персоналу 50 осіб і менше розробляються й затверджуються інструкції щодо дій під час загрози або виникнення надзвичайних ситуацій. Розроблена інструкція не повинна суперечити положенням і вимогам Кодексу цивільного захисту України.

Інструкція затверджується керівником та доводиться до відома всіх працівників під підпис. Крім інструкції, розробляється план евакуації під час пожежі або за загрози вибуху. Особливо важливо це для тих об'єктів, на території яких може знаходитись значна кількість відвідувачів, до яких, звичайно, належить і прокуратура. Деякі конкретні заходи потребують внесення до посадових інструкцій працівників.

Крім того, необхідно розробляти й доводити до відома всіх працівників порядок цілодобового оповіщення керівництва та працівників у разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації. Усі працівники повинні бути навчені діям, чітко знати свої обов'язки та неухильно їх виконувати. Це також стосується керівництва, яке в екстремальній обстановці не повинне приймати помилкові рішення або видавати необґрунтовані розпорядження.

У прокуратурах, які знаходяться на території підвищеного ризику виникнення надзвичайної ситуації, доцільно створити інформаційні пункти. На інформаційному пункті має надаватись така інформація:

- інформація про потенційну небезпеку, що характерна для території розташування прокуратури, та способи реагування на неї;
- відомості про розташування захисних споруд і закріплення за ними мешканців, про місцезнаходження пункту видачі засобів індивідуального захисту та порядок їх отримання населенням;
- рекомендації щодо дій населення під час виникнення можливих надзвичайних ситуацій, правила користування засобами індивідуального захисту та прийоми надання першої медичної допомоги постраждалим;

- порядок дій за попереджувальним сигналом «Увага всім!» та під час проведення евакуаційних заходів;
- права й обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту;
- зразки засобів індивідуального захисту органів дихання, шкіри та медичних засобів захисту;
- прилади радіаційної, хімічної розвідки й дозиметричного контролю;
- адреси та номери телефонів аварійних служб.

Кожний повинен мати можливість отримати конкретну й вичерпну інформацію про ймовірні надзвичайні ситуації, місця укриття та маршрути проходження до них, адреси пунктів видачі засобів індивідуального захисту, порядок евакуації тощо.

Особливу увагу варто звернути на матеріальне забезпечення прокурорів у надзвичайних умовах. Під час обрахування заробітної плати необхідно враховувати ненормований робочий час прокурорів та оплату праці відряджених прокурорів. Кадровим підрозділам прокуратур необхідно забезпечити видання наказів про преміювання працівників і надання їм матеріальної допомоги.

Кадровим підрозділам прокуратур необхідно забезпечити належне зберігання особових справ і трудових книжок працівників прокуратури. Зокрема, за настання надзвичайної ситуації, унаслідок якої може виникнути суттєве пошкодження документів особового складу, що зберігаються в кадрових підрозділах, необхідно організувати передачу особових справ і трудових книжок до кадрових підрозділів прокуратури вищого рівня для тимчасового зберігання.

Прокурорів необхідно забезпечити та надати можливість для ознайомлення зі спеціальною навчальною літературою: посібниками з питань цивільного захисту й безпеки життєдіяльності; виписками із законодавчих та інших нормативно-правових актів України щодо питань цивільного захисту й безпеки життєдіяльності; рекомендаціями, пам'ятками, брошурами з питань охорони життя та здоров'я людини в надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних ситуаціях; підшивками періодичних видань, у яких висвітлюється інформація з питань цивільного захисту.

На території, де виникла надзвичайна ситуація, прокурори місцевих прокуратур повинні вживати невідкладні заходи для організації роботи додаткових приймалень для постійного прийому громадян, надання правової допомоги громадянам у зв'язку з правовим режимом, що впроваджується в надзвичайних ситуаціях. Таким чином, у таких місцевих прокуратурах має відбутись тимчасовий перерозподіл обов'язків між заступниками місцевих прокурорів і прокурорів прокуратури.

Висновки. Для здійснення захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства й держави в надзвичайних ситуаціях Генеральна прокуратура України повинна організувати відрядження з регіональних та військових прокуратур у місцеві прокуратури найдосвідченіших прокурорів. Отже, кадрові підрозділи регіональних і військових прокуратур мають володіти інформацією щодо якісного складу прокуратур для визначення осіб як найдосвідченіших прокурорів, а також здійснювати підготовку необхідних документів для відрядження.

Список використаних джерел:

1. Керівні принципи щодо ролі держобвинувачів (1990 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uap.org.ua/ua/actions/point-of-view/people-who-make-a-trial/index.html>.
2. Норми професійної відповідальності та основні права й обов'язки прокурорів (1999 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uap.org.ua>.
3. Рекомендація № R(2000)19 Ради Європи щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uap.org.ua/ua/actions/point-of-view/prosecutors-part-in-the-system-of-criminal-trials/index.html>.
4. Європейські інструкції з питань етики й поведінки прокурорів (2005 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uap.org.ua/ua/actions/point-of-view/evropeyski-instrukziyi-z-pitan-etiki-ta-povedinki-prokuroriv/index.html>.
5. Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України : Наказ Генерального прокурора України від 15 вересня 2014 р. № 2-гн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-organizaciyu-roboti-z-kadrami-v-organah-prokuraturi-ukra-doc204052.html>.

